

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 343/2025-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a sudcov Libora Duľu a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Vladimírom Menichom, R. Viesta 5323/75, Martin, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 21Cb/53/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 21Cb/53/2013 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Prešov **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. 21Cb/53/2013 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume **500 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Prešov **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Prešov **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **220,77 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. júna 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21Cb/53/2013. Sťažovateľka žiada, aby jej ústavný súd priznal finančné zadostučinenie a náhradu trov konania. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 343/2025-9 z 27. júna 2025 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že v spore vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 21Cb/53/2013 bol sťažovateľke priznaný nárok na náhradu trov v rozsahu 100 %. Právny zástupca sťažovateľky vyčíslil výšku trov konania podaním z 9. mája 2022, pričom okresný súd napriek niekoľkým urgenciám do dňa podania ústavnej sťažnosti o výške trov nerozhodol.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

3. Predseda okresného súdu vo svojom písomnom vyjadrení odkázal na písomné stanovisko zákonného sudcu, z ktorého v podstatnom vyplýva, že meritórne rozhodnutia (rozsudok okresného súdu z 1. júla 2021 a rozsudok Krajského súdu v Prešove z 31. marca 2022, pozn.), ktorými bol žalobkyni priznaný nárok na náhradu trov konania, nadobudli právoplatnosť 6. mája 2022. Okresnému súdu bolo 1. júla 2022 doručené dovolanie žalovaného proti rozsudku krajského súdu. Okresný súd predložil spis Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky 20. októbra 2022, ktorý ho 15. novembra 2022 vrátil ako predčasne predložený, keďže dovolanie žalovaného nebolo účinne doručené žalobkyni. Po odstránení uvedeného nedostatku okresný súd 23. januára 2023 opätovne predložil spis najvyššiemu súdu, kde sa spis doteraz nachádza. Zákonný sudca uviedol, že právny zástupca si podaním z 9. mája 2022 vyčíslil trovy konania a svojimi podaniami opakovane žiadal súd o rozhodnutie, hoci mu okresný súd písomne oznámil, že o výške trov rozhodne až po rozhodnutí najvyššieho súdu o dovolaní. Podľa názoru zákonného sudcu nie je za súčasného stavu konania účelné rozhodovať o trovách konania, keďže najvyšší súd môže v dovolacom konaní zrušiť rozsudok krajského súdu. V prípade rozhodovania o výške trov konania bude okresný súd rozhodovať aj o trovách dovolacieho konania. Zákonný sudca je taktiež toho názoru, že okresný súd bez fyzického spisu nemôže zodpovedne rozhodnúť o výške trov konania, a to s prihliadnutím na dĺžku konania, keďže žaloba bola podaná na súde ešte v roku 2013.

4. Ústavný súd nepovažoval za účelné vyzývať sťažovateľku na zaujatie stanoviska k vyjadreniu, keďže jeho obsah nevedol k pochybnostiam o potrebe vyhovieť ústavnej sťažnosti v jej esenciálnej podstate (porušenie označených práv).

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením ňou označených práv podľa ústavy a dohovoru je založená na existencii zbytočných prierahov v napadnutom konaní, ktoré mali vzniknúť pri nekonaní, resp. neefektívnej činnosti súdu prvého stupňa pri rozhodovaní o výške trov konania, ktoré jej ako žalobkyni boli právoplatne priznané meritórnymi rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu.

6. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj

„ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

7. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

9. Predmetom napadnutého konania je v súčasnosti len rozhodovanie o výške trov konania po tom, ako v merite bola vec právoplatne skončená. Všeobecný súd rozhoduje o výške trov konania podľa vopred ustanovených zásad a podľa úkonov, ktoré boli v konaní vykonané účastníkmi (resp. stranami sporu) a ich právnymi zástupcami. Ústavný súd postup pri rozhodovaní o výške trov nepovažuje za skutkovo ani právne zložitý (m. m. III. ÚS 711/2017, IV. ÚS 54/2022).

10. Pri hodnotení správania sťažovateľky ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadnu okolnosť, z ktorej by akokoľvek vyplynulo, že rozhodovanie o trovách konania bolo negatívne ovplyvnené jej správaním, resp. procesnými úkonmi.

11. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj neefektívnym postupom, teda činnosťou, ktorá nevedie bezprostredne k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04).

12. Ústavný súd predovšetkým odkazuje na judikatúru ESĽP, konkrétne na jeho rozsudok v prípade Čičmanec proti Slovenskej republike (rozsudok ESĽP z 28. 6. 2016, sťažnosť č. 65302/11), ktorým bolo rozhodnuté okrem iného aj o tom, že dĺžka konania napadnutého sťažnosťou nespĺňala požiadavku primeranej lehoty podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (a to aj napriek skutočnosti, že toto konanie v čase podania ústavnej sťažnosti prebiehalo podobne ako v tomto prípade už len vo fáze týkajúcej sa trov konania). Európsky súd pre ľudské práva v bode 50 uvedeného rozsudku konštatoval, že čl. 6 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby všetky stupne konania týkajúce sa rozhodovania o občianskych právach a záväzkoch vrátane konania nasledujúceho po rozsudku v merite veci (čo zahŕňa teda aj fázu konania týkajúcu sa trov) boli rozhodnuté v primeranej lehote.

13. Zo zhodných vyjadrení sťažovateľky a okresného súdu vyplýva, že rozsudok okresného súdu vo veci samej v spojení s rozsudkom krajského súdu nadobudol právoplatnosť 6. mája 2022, čím sa konanie skončilo. Uznesenie o výške trov konania nebolo dosiaľ vydané, hoci sťažovateľka výšku trov vyčíslila 9. mája 2022. Ústavný súd berie na vedomie, že po právoplatnosti rozhodnutia v merite veci bolo podané dovolanie, v súvislosti s ktorým okresný súd zabezpečoval nevyhnutné procesné úkony, tie mu však nebránili, aby o výške trov konania rozhodol ešte pred predložením spisu na rozhodnutie dovolaciemu súdu. Okresný súd mal možnosť rozhodnúť o výške trov v čase od doručenia ich vyčíslenia (9. mája 2022) už do prvého predloženia veci najvyššiemu súdu (20. októbra 2022) a následne aj v čase, keď disponoval spisom po jeho vrátení ako predčasne predloženého (15. novembra 2022 až 23. januára 2023).

14. Ústavný súd rešpektuje snahu okresného súdu o efektívnosť konania, jeho názor o neúčelnosti rozhodovania o výške trov pred rozhodnutím o dovolaní však nepovažuje za správny. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý smeruje proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu. Povinnosť okresného súdu rozhodnúť po právoplatnosti meritórneho rozhodnutia o výške trov, a to dokonca v zákonom ustanovenej lehote 60 dní, vyplýva explicitne z § 262 ods. 2 CSP. Z vyjadrenia okresného súdu nevyplýva, že by najvyšší súd odložil právoplatnosť či vykonateľnosť meritórneho rozhodnutia, čo by bol dôvod na nerozhodnutie o výške trov.

15. Vzhľadom uvedené ústavný súd konštatuje, že nečinnosť okresného súdu pri rozhodovaní o výške trov konania po právoplatnom rozhodnutí vo veci samej je postupom, ktorým došlo k zbytočným prieťahom, ktoré sú z ústavnoprávneho hľadiska netolerovateľné, a preto ústavný súd rozhodol, že týmto postupom bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

16. Keďže okresný súd o trovách konania dosiaľ nerozhodol, ústavný súd mu prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

17. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Keďže právna istota sťažovateľky v merite veci už bola nastolená a aktuálne má okresný súd rozhodnúť len

o výške trov, považuje ústavný súd v okolnostiach veci za primerané priznať sťažovateľke finančné zadost'učinenie vo výške 500 eur, ktoré jej je okresný súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 tohto nálezu). V prevyšujúcej časti požadovaného finančného zadost'učinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

18. Ústavný súd podľa § 73 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uložil okresnému súdu povinnosť nahradiť sťažovateľke trovy konania, ktorých výšku sťažovateľka vyčíslila sumou 220,77 eur. Ústavný súd preskúmal vyúčtovanie trov podľa advokátskej tarify. Aktuálna výška tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby pri zastupovaní pred ústavným súdom je 1/4 výpočtového základu (§ 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), čo predstavuje za jeden úkon právnej služby 371 eur (bez režijného paušálu a bez dane z pridanej hodnoty). Tarifná odmena za dva úkony právnej služby a režijný paušál je 771,68 eur. Sťažovateľkou uplatnený nárok na náhradu trov neprekračuje tarifnú odmenu, preto jej ústavný súd viazaný návrhom priznal trovy v uplatnenej výške 220,77 eur, ktorú je okresný súd povinný zaplatiť na účet jej právneho zástupcu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. augusta 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu